

Nefndasvið Alþingis
Fjárlaganefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 21. desember 2016.

Umsögn um fjárlagafrumvarp 2017 – Áskorun til stjórnvalda að standa við skuldbindingar vegna fjármögnunar Staðlaráðs Íslands á grundvelli 7. gr. laga um staðla og Staðlaráð Íslands nr. 36/2003

Staðlaráð Íslands gegnir því hlutverki að vera hlutlaus og óháður vettvangur stöðlunar með góð tengsl við evrópskt og alþjóðlegt staðlastarf. Starfsemi ráðsins byggir á lögum nr. 36/2003, en í þeim lögum er einnig staðfest samkomulag sem gert var milli atvinnulífsins og stjórnvalda til að tryggja grunnfjármögnun á starfsemi staðlastarfs á Íslandi með fastri tekjutengingu við gjaldstofn tryggingagjalds. Frá og með fjárlögum ársins 2012 ákváðu stjórnvöld einhliða að aftengja þetta ákvæði laganna (án þess að lögunum væri breytt) og hafa síðan staðið fyrir stöðugum niðurskurði á raunfjármögnun starfseminnar þannig að í ófni stefnir.

Staðlar gegna mikilvægu hlutverki við að koma á og viðhalda hindrunarlausum viðskiptum á milli landa, auk þess að auðvelda innleiðingu laga og reglugerða á gagnsæjan hátt með tilvísunum í skilgreiningar og sammæli í stöðlum. Staðlar og tilskipanir um viðmið fyrir vörur, þjónustu og stjórnkerfi gegna lykilhlutverki í þróun innri markaðar Evrópu, sem Ísland á aðild að í gegnum EES-saminginn, með því draga úr sértækum tæknilegum viðskiptahindrunum sem áður einkenndu markaðinn. Stöðugt eru þó gerðar meiri kröfur um öryggi, heilbrigði og umhverfisvernd á alþjóðlegum markaði. Staðlar gegna vaxandi hlutverki í þessu sambandi og eru í mörgum tilfellum forsenda aukinnar framleiðni og nýsköpunar í flestum greinum atvinnulífs. Fyrirtæki sem ekki tileinka sér aðferðafræði staðla munu eiga erfitt um vik að skapa sér traust og aðgang að markaði sem stöðugt verður meira alþjóðlegur.

Í dag eru vel á þriðja tug þúsunda alþjóðlegra og evrópskra staðla staðfestir sem íslenskir. Stöðugt bætast nýir við og endurnýja þarf eldri staðla í takti við tækniþróun. Íslensk fyrirtæki og neytendur þurfa að eiga greiðan aðgang að öllum þeim stöðlum og staðlastarfi þar sem Íslendingar eiga hagsmuna að gæta. Með niðurskurði undanfarinna ára er þetta orðið sífellt erfiðara, ekki síst á sviðum sem tengjast upplýsingatækni þar sem tækniþróun er hvað hröðust.

Með þessu erindi er skorað á fjárlaganefnd að auka framlög til Staðlaráðs Íslands í fjárlögum í samræmi við gildandi lög, þannig að koma megi starfseminni í það lágmarkshorf sem nauðsynlegt er og tilgreint í þjónustusamningi. Til að brúa bilið þurfa framlög til Staðlaráðs að aukast úr 62 í 79 milljónir kr.

Staðlaráð Íslands er samtök yfir 90 aðila, þar á meðal eru ráðuneyti, stofnanir, fyrirtæki, hagsmunafélög, fagfélög, neytendur o.fl. Í stjórn Staðlaráðs sitja nú fulltrúar Samtaka atvinnulífsins, Samtaka iðnaðarins, Verkfræðingafélags Íslands, Umhverfis- og auðlindaráðuneytisins, Neytendasamtakanna, Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands, Verkís, Þjóðskrár Íslands, Mátis ohf, Össurar hf og Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins.

Guðrún Rögnvaldardóttir,
framkvæmdastjóri Staðlaráðs

Davíð Lúðvíksson,
formaður Staðlaráðs (fulltrúi SA)

Viðauki: Mikilvægi staðla fyrir atvinnulífið, stjórnvöld og almenning.

Staðlar og tilskipanir um öryggi vöru gegna lykilhlutverki í þróun innri markaðar Evrópu með því að draga úr tæknilegum viðskiptahindrunum sem áður einkenndu markaðinn. Notkun staðla er í mörgum tilfellum forsenda aukinnar framleiðni og nýsköpunar í öllum greinum atvinnulífs. Í dag eru staðlar sem samþykktir hafa verið sem Evrópustaðlar, og jafnframt staðfestir sem íslenskir staðlar, yfir 26 þúsund talsins. Notkun staðla er jafnan valfrjáls. Með EES-samningnum hafa íslensk fyrirtæki ótvírætt hagræði af því að fara að evrópskum stöðlum hvort sem þau selja vörur sínar og þjónustu eingöngu á Íslandi eða annars staðar á Evrópumarkaði. Krafa um CE-merkingu vara sem settar eru á markað á Evrópska efnahagssvæðinu nær til fjölmargra vöruflokka. Staðlar gegna í þessu sambandi stóru hlutverki við að tryggja að grunnkröfur um öryggi, heilbrigði og umhverfisvernd séu uppfylltar.

Þarfir íslenskra fyrirtækja, stjórnvalda og neytenda í tengslum við staðlastarf eru fjölbreyttar, allt frá einfaldri upplýsingaþjónustu og útvegum staðla til virkrar þátttöku í alþjóðlegri staðlagerð þar sem hagsmunu íslenskra fyrirtækja og neytenda er gætt. Staðlar gegna lykilhlutverki í fjarskiptum, rafrænum viðskiptum og samskiptum í upplýsingatækni, að ógleymdri rafrænni stjórnsýslu.

Stöðlunarstarf byggist á framlagi sérfræðinga til samvinnuverkefna sem miða að því að finna góðar sameiginlegar lausnir á vandamálum sem margir þurfa að glíma við, í stað þess að hver og einn sé að búa til sína lausn með þeim afleiðingum að lausnir passa ekki saman. Slíkt veldur kostnaði fyrir neytendur og samfélagið – kostnaði sem komast má hjá ef menn ná að vinna saman og búa til staðla sem allir geta notað. Þátttaka í stöðlun er valfrjáls, en til að stöðlunarstarf geti borið tilætlaðan árangur þarf að vera til staðar vettvangur þar sem hagsmunaaðilar geta komið saman og unnið að stöðlun – vettvangur þar sem tryggt er að unnið sé eftir grundvallarreglum stöðlunar, sem tryggja gagnsæi, að tekið sé tillit til allra mikilvægra hagsmunu, að allir sem þess óska geti haft aðkomu að starfinu og að lausnir séu fengnar fram með sammæli.

Staðlaráð Íslands er þessi vettvangur hér á landi. Auk þess að sjá hagsmunaaðilum fyrir þeim innviðum sem þarf til að búa til séríslenska staðla, halda skrá yfir og hafa til sölu alla íslenska staðla, og að útvega aðra þá staðla sem fyrirtæki og stofnanir kunna að þurfa á að halda, er Staðlaráð aðili að evrópskum og alþjóðlegum staðlasamtökum og þar með farvegur fyrir þau fyrirtæki sem vilja taka þátt í staðlastarfi á evrópskum eða alþjóðlegum vettvangi og hafa áhrif á þá staðla sem varða þeirra framleiðslu eða starfsumhverfi. Rekstur Staðlaráðs sjálfs er þó einungis hluti af umfangi staðlastarfs á Íslandi. Fyrirtæki og stofnanir sem leggja fram vinnutíma starfsmanna sinna til þátttöku í staðlastarfi leggja fram drjúgan skerf á móti opinberum framlögum, framlögum einkaaðila, sölutekjum og öðrum tekjum sem Staðlaráð fær til rekstrar. Þessi skerfur hefur verið falinn, þar sem hann kemur hvergi fram í rekstrarreikningi Staðlaráðs, og þau fyrirtæki og stofnanir sem leggja vinnuna fram greina heldur ekki sérstaklega frá þeim kostnaði í reikningum sínum.

Stöðlunarverkefnin eru mörg og margvísleg, og mörg þeirra njóta beinna framlaga frá opinberum aðilum og einkafyrirtækjum umfram vinnuframlag sérfræðinga, en staðlar fyrir íslenskt atvinnulíf verða ekki til nema innviðirnir séu til staðar. Með niðurskurði framlaga á fjárlögum er þessum innviðum stefnt í hættu. Fari svo illa að Staðlaráð verði ekki í stakk búíð til að sinna grundvallarhlutverkum sínum er fyrirsjáanlegt að fyrirtæki og stofnanir hætti að leggja sitt af mörkum til stöðlunarstarfsemi sem ekki stendur undir nafni.

Framlagi ríkisins á fjárlögum til staðlastarfs er ætlað að standa undir kostnaði við lögbundin hlutverk Staðlaráðs, svo sem þá innviði sem getið er um hér að ofan og þá lágmarkspátttöku í evrópskum og alþjóðlegum staðlasamtökum sem leiðir af skuldbindingum stjórnvalda varðandi innri markaðinn í Evrópu og Alþjóðaviðskiptastofnunina WTO.

Með því að tryggja að nauðsynlegir innviðir staðlastarfs ásamt tengslum við evrópskt og alþjóðlegt staðlastarf séu til staðar á Íslandi er þannig hægt að laða fyrirtæki og stofnanir til samstarfs, samstarfs sem tryggir ekki aðeins mikilvægt móttframlag þeirra í formi vinnu heldur einnig ótvíræðan efnahagslegan ávinning í formi íslenskra staðla sem gagnast íslensku atvinnulífi. Opinbert fé sem veitt er til staðlastarfs verður þannig hvati fyrir atvinnulífið til að leggja einnig sitt af mörkum, svo að um munar.

Því miður virðast stjórnvöld ekki hafa áttað sig á því að trygg fjármögnun lögbundinna hlutverka Staðlaráðs er grunnforsenda þess að virkja fyrirtæki og stofnanir til samstarfs á þann hátt sem lýst er hér að ofan.